

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ ఏకాధికశతతమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య విలాపో హనుమదాహృతయౌషధ్యా సుషేణప్రయుక్తయా
లక్ష్మణస్య సంజ్ఞాలాభః

శక్త్యా నిపాతితం దృష్ట్వా రావణేన బలీయసా |
లక్ష్మణం సమరే శూరం శోణితౌఘపరిపుతం || 6.101.1 ||

స దత్త్వా తుములం యుద్ధం రావణస్య దురాత్మనః |
విస్సృజన్నేవ బాణౌఘాన్ సుషేణమిదమబ్రవీత్ || 6.101.2 ||

ఏష రావణవీర్యేణ లక్ష్మణః పతితో భువి |
సర్పవచ్ఛేష్టతే వీరో మమ శోకముదీరయన్ || 6.101.3 ||

శోణితార్థమిమం వీరం ప్రాణైః ప్రియతరం మమ |
పశ్యతో మమ కా శక్తిర్యోధుం పర్యాకులాత్మనః || 6.101.4 ||

అయం స సమరశ్లాఘీ భ్రాతా మే శుభలక్షణః |
యది పంచత్వమాపన్నః ప్రాణైర్మే కిం సఖేన వా || 6.101.5 ||

లజ్జితీవ హి మే వీర్యం భ్రశ్యతీవ కరాద్ ధనుః |
సాయకా వ్యవసీదంతి దృష్టిర్బాష్పవశం గతా || 6.101.6 ||

అవసీదంతి గాత్రాణి స్వప్నయానే నృణామివ |
చింతా మే వర్ధతే తీవ్రా ముమూర్షాపి చ జాయతే || 6.101.7 ||

భ్రాతరం నిహతం దృష్ట్వా రావణేన దురాత్మనా |
విష్టనంతం తు దుఃఖార్తం మర్మణ్యభిహతం భృశం || 6.101.8 ||

రాఘవో భ్రాతరం దృష్ట్వా ప్రీయం ప్రాణం బహిశ్చరం |
దుఃఖేన మహతావిష్టో ధ్యానశోకపరాయణః || 6.101.9 ||

పరం విషాదమాపన్నో విలలాపాకులేంద్రియః |
భ్రాతరం నిహతం దృష్ట్వా లక్ష్మణం రణపాంసుషు || 6.101.10 ||

విజయోఽపి హి మే శూర న ప్రీయామోపకల్పతే |
అచక్షుర్విషయశ్చంద్రః కాం ప్రీతిం జనయిష్యతి || 6.101.11 ||

కిం మే యుద్ధేన కిం ప్రాణైర్యుద్ధకార్యం న విద్యతే |
యత్రాయం నిహతః శేతే రణమూర్ధని లక్ష్మణః || 6.101.12 ||

యథైవ మాం వనం యాంతమనుయాతి మహాద్యుతిః |
అహమప్యనుయాస్యామి తథైవైనం యమక్షయం || 6.101.13 ||

ఇష్టబంధుజనో నిత్యం మాం స నిత్యమనువ్రతః |
ఇమామవస్థాం గమితో రాక్షసైః కూటయోధిభిః || 6.101.14 ||

దేశే దేశే కలత్రాణి దేశే దేశే చ బాంధవాః |
తం తు దేశం న పశ్యామి యత్ర భ్రాతా సహోదరః || 6.101.15 ||

కిం ను రాజ్యేన దుర్ధర్షలక్ష్మణేన వినా మమ |
కథం వక్ష్యామ్యహం త్వంబాం సుమిత్రాం పుత్రవత్సలాం || 6.101.16 ||

ఉపాలంభం న శక్యామి సోఢుం దత్తం సుమిత్రయా |
కిం ను వక్ష్యామి కౌసల్యాం మాతరం కిం ను కైకయాం || 6.101.17 ||

భరతం కిం ను వక్ష్యామి శత్రుఘ్నం చ మహాబలం |
సహ తేన వనం యాతో వినా తేనాగతః కథం || 6.101.18 ||

ఇహైవ మరణం శ్రేయో న తు బంధువిగర్హణం ।
కిం మయా దుష్కృతం కర్మ కృతమన్యత్ర జన్మని ॥ 6.101.19 ॥

యేన మే ధార్మికో భ్రాతా నిహతశ్చాగ్రతః స్థితః ।
హా భ్రాతర్మనుజశ్రేష్ఠ శూరాణాం ప్రవర ప్రభో ॥ 6.101.20 ॥

ఏకాకీ కిం ను మాం త్యక్త్వా పరలోకాయ గచ్ఛసి ।
విలపంతం చ మాం భ్రాతః కిమర్థం నావభాషసే ॥ 6.101.21 ॥

ఉత్తిష్ఠ పశ్య కిం శేషే దీనం మాం పశ్య చక్షుషా ।
శోకార్తస్య ప్రమత్తస్య పర్వతేషు వనేషు చ ॥ 6.101.22 ॥

విషణ్ణస్య మహాబాహో సమాశ్వాసయితా మమ ।
రామమేవం బ్రువాణం తు శోకవ్యాకులితేంద్రియం ॥ 6.101.23 ॥

ఆశ్వాసయన్నువాచేదం సుషేణః పరమం వచః ।
త్యజేమాం నరశార్దూల బుద్ధిం వైక్లవ్యకారిణీం ॥ 6.101.24 ॥

శోకసంజననీం చింతాం తుల్యాం బాణైశ్చమూముఖే ।
నైవ పంచత్వమాపన్నో లక్ష్మణో లక్ష్మీవర్ధనః ॥ 6.101.25 ॥

నహ్యస్య వికృతం వక్త్రం న చ శ్యామత్వమాగతం ।
సుప్రభం చ ప్రసన్నం చ ముఖమస్య నిరీక్ష్యతాం ॥ 6.101.26 ॥

పద్మపత్రతలౌ హస్తౌ సుప్రసన్నే చ లోచనే ।
నేదృశం దృశ్యతే రూపం గతాసూనాం విశాంపతే ॥ 6.101.27 ॥

విషాదం మా కృథా వీర సప్రాణోఽయమరిందమ ।
ఆఖ్యాతి తు ప్రసుప్తస్య స్రస్తగాత్రస్య భూతలే ॥ 6.101.28 ॥

సోచ్ఛ్వాసం హృదయం వీర కంపమానం ముహుర్ముహుః ।
ఏవముక్త్వా మహాప్రాజ్ఞః సుషేణో రాఘవం వచః ॥ 6.101.29 ॥

సమీపస్థమువాచేదం హనూమంతం మహాకపిం |
సౌమ్య శీఘ్రమితో గత్వా పర్వతం హి మహోదయం || 6.101.30 ||

పూర్వం తు కథితో యోఽసౌ వీర జాంబవతా తవ |
దక్షిణే శిఖరే జాతాం మహౌషధిమిహానయ || 6.101.31 ||

విశల్యకరణీం నామ్నా సావర్ణ్యకరణీం తథా |
సంజీవకరణీం వీర సంధానీం చ మహౌషధీం || 6.101.32 ||

సంజీవనార్థం వీరస్య లక్ష్మణస్య త్వమానయ |
ఇత్యేవముక్తో హనుమాన్ గత్వా చౌషధిపర్వతం |
చింతామభ్యగమచ్ఛ్రమానజానంతా మహౌషధీః || 6.101.33 ||

తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా మారుతేరమితౌజసః |
ఇదమేవ గమిష్యామి గృహీత్వా శిఖరం గిరేః || 6.101.34 ||

అస్మింస్తు శిఖరే జాతామౌషధీం తాం సుఖావహాం |
ప్రతర్కేణావగచ్ఛామి సుషేణో హ్యేవమబ్రవీత్ || 6.101.35 ||

అగృహ్య యది గచ్ఛామి విశల్యకరణీమహాం |
కాలాత్యయేన దోషః స్యాద్ వైక్లవ్యం చ మహద్ భవేత్ || 6.101.36 ||

ఇతి సంచింత్య హనుమాన్ గత్వా క్షిప్రం మహాబలః |
ఆసాద్య పర్వతశ్రేష్ఠం త్రిః ప్రకంప్య గిరేః శిరః || 6.101.37 ||

పుల్లనానాతరుగణం సముత్పాట్య మహాబలః |
గృహీత్వా హరిశార్దూలో హస్తాభ్యాం సమతోలయత్ || 6.101.38 ||

స నీలమివ జీమూతం తోయపూర్ణం నభస్తలాత్ |
ఉత్పాత గృహీత్వా తు హనూమాఞ్శిఖరం గిరేః || 6.101.39 ||

సమాగమ్య మహావేగః సన్న్యస్య శిఖరం గిరేః |
విశ్రమ్య కించిద్ధనుమాన్ సుషేణమిదమబ్రవీత్ || 6.101.40 ||

ఔషధీర్నావగచ్ఛామి తా అహం హరిపుంగవ |
తదిదం శిఖరం కృత్స్నం గిరేస్తస్యాహృతం మయా || 6.101.41 ||

ఏవం కథయమానం తు ప్రశస్య పవనాత్మజం |
సుషేణో వానరశ్రేష్ఠో జగ్రాహోత్పాట్య చౌషధీః || 6.101.42 ||

విస్మితాస్తు బభూవుస్తే సర్వే వానరపుంగవాః |
దృష్ట్వా తు హనుమత్కర్మ సురైరపి సుదుష్కరం || 6.101.43 ||

తతః సంక్షోదయిత్వా తామోషధీం వానరోత్తమః |
లక్ష్మణస్య దదౌ నస్తః సుషేణః సుమహాద్యుతిః || 6.101.44 ||

సశల్యః స సమాఘ్రాయ లక్ష్మణః పరవీరహా |
విశల్యో విరుజః శీఘ్రముదతిష్ఠన్మహీతలాత్ || 6.101.45 ||

తముత్థితం తు హరయో భూతలాత్ ప్రేక్ష్వ లక్ష్మణం |
సాధుసాధ్వితి సుప్రీతా లక్ష్మణం ప్రత్యపూజయన్ || 6.101.46 ||

ఏహ్యేహీత్యబ్రవీద్ రామో లక్ష్మణం పరవీరహా |
సస్వజే గాఢమాలింగ్య బాష్పపర్యాకులేక్షణః || 6.101.47 ||

అబ్రవీచ పరిష్వజ్య సౌమిత్రిం రాఘవస్తదా |
దిష్ట్వా త్వాం వీర పశ్యామి మరణాత్ పునరాగతం || 6.101.48 ||

నహి మే జీవితేనార్థః సీతయా చ జయేన వా |
కో హి మే జీవితేనార్థస్త్యయి పంచత్వమాగతే || 6.101.49 ||

ఇత్యేవం బ్రువతస్తస్య రాఘవస్య మహాత్మనః |
ఖిన్నః శిథిలయా వాచా లక్ష్మణో వాక్యమబ్రవీత్ || 6.101.50 ||

తాం ప్రతిజ్ఞాం ప్రతిజ్ఞాయ పురా సత్యపరాక్రమ |
లఘుః కశ్చిదివాసత్తో నైవం త్వం వక్తుమర్హసి || 6.101.51 ||

నహి ప్రతిజ్ఞాం కుర్వంతి వితథాం సత్యవాదినః |
లక్షణం హి మహత్త్వస్య ప్రతిజ్ఞాపరిపాలనం || 6.101.52 ||

నైరాశ్యముపగంతుం చ నాలం తే మత్యుతేనఘ |
వధేన రావణస్యాద్య ప్రతిజ్ఞామనుపాలయ || 6.101.53 ||

న జీవన్ యాస్యతే శత్రుస్తవ బాణపథం గతః |
నర్దతస్తీక్షణదంష్ట్రస్య సింహస్యేవ మహాగజః || 6.101.54 ||

అహం తు వధమిచ్ఛామి శీఘ్రమస్య దురాత్మనః |
యావదస్తం న యాత్యేష కృతకర్మా దివాకరః || 6.101.55 ||

యది వధమిచ్ఛసి రావణస్య సంఖ్యే
యది చ కృతాం హి తవేచ్ఛసి ప్రతిజ్ఞాం |
యది తవ రాజసుతాభిలాష ఆర్య
కురు చ వచో మమ శీఘ్రమద్య వీర || 6.101.56 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ఏకాధికశతతమః సర్గః ||